

K I T E E E

Kotouttamisohjelma

Kiteen kaupunki

Sisälllys

1. Johdanto	2
2. Maahanmuuttajat Kiteellä ja kotouttamisen tarve	2
3. Keskeinen lainsäädäntö ja käsitteet	3
Keskeiset lait	3
Keskeiset käsitteet	4
4. Maahanmuuton ja kotoutumisen kytkeytyminen Kiteen kaupunkistrategiaan	5
5. Kotoutumisen toimenpiteet	6
Kiteen kaupungin kotouttamiskoordinaattori	6
Alkukartoitus	6
Kotoutumissuunnitelma	7
6. Palvelut maahanmuuttajille	8
Sosiaalipalvelut	8
Kiteen kaupungin työllisyyspalvelut	12
Varhaiskasvatus	12
Perusopetus	13
Kiteen lukio	14
Riveria	14
Kiteen Evankelinen Kansanopisto (KEKO)	15
Kiteen kaupungin asuntotoimisto	16
Vapaa-aikapalvelut	16
Aljansa ry	17
7. Tulkkipalvelut	18
8. Kotouttamishjelman seuranta ja päivitys	19

1. Johdanto

Voimassa olevan kotoutumislain mukaisesti kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnalla olisi jatkossakin kotoutumisen edistämisen koordinoiva rooli, mikä varmistaisi yhden tahon vastuun kotoutumisen edistämisen kokonaisuuden yhteensovittamisesta.

Käynnistyneiden työllisyyden kuntakokeilujen sekä valmistelussa olevan TE-palvelujen kunnille siirtämisen myötä kuntien vastuut kotoutumisen edistämisestä laajenevat kattamaan työttömänä työnhakijana olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen sekä lisäävät kunnan mahdollisuuksia yhteen sovittaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien palveluita myös työvoimapalveluihin sekä tätä kautta vahvistaa siirtymiä työvoiman ulkopuolelta työvoimaan.

Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sai aikaan pakolaisten aallon, joka ulottui myös Kiteelle. Ukrainasta sotaan pakoontuneille Maahanmuuttovirasto on myöntänyt oleskeluluvan tilapäisen suojelun perusteella. Oleskeluvan on saanut yhdeksi vuodeksi. Kiteen kaupunki solmi keväällä 2022 Maahanmuuttoviraston kanssa ns. kuntamallin sopimuksen, jonka tarkoituksena oli majoittaa yhteistyössä SPR:n Joensuun vastaanottokeskuksen kanssa Kiteelle saapuneita ukrainalaisia. Aikaisemmin Kiteen alueella on toiminut vastaanottokeskus vuonna 2015 alkaneen Syyrian kriisin yhteydessä.

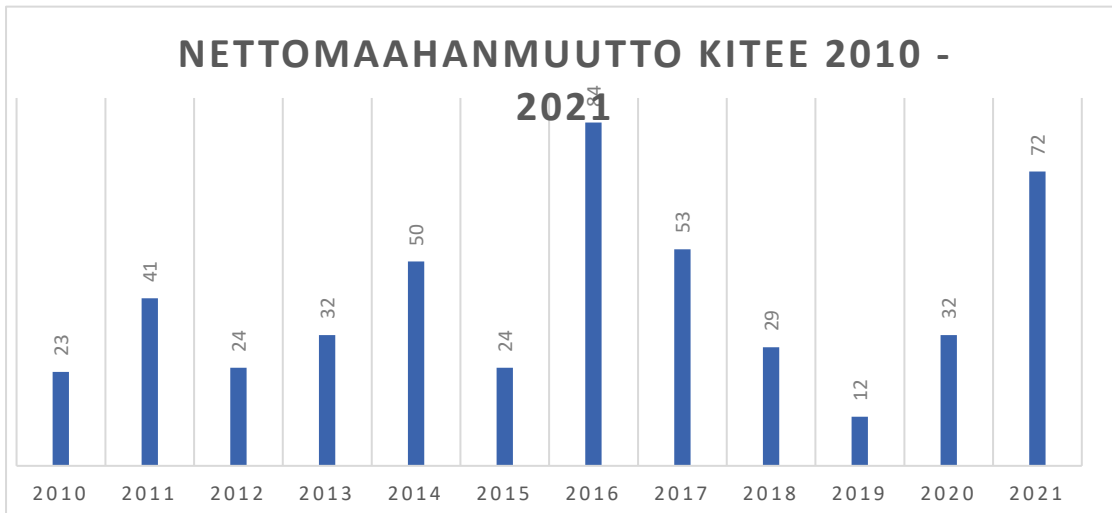
Kiteen kaupungin edellinen kotouttamisohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi ja tukemiseksi on hyväksytty Kiteen kaupunginvaltuustossa 14.12.2015.

2. Maahanmuuttajat Kiteellä ja kotouttamisen tarve

Kiteelle tapahtuvan nettomaahanmuuton huippuvuodet 2016 ja 2021. Pohjois-Karjalan kuntien vertailussa Kiteen nettomaahanmuutto on kolmanneksi suurinta, edellä ovat Lieksa ja Joensuu. Ulkomaalaistaustaisten osuus koko Kiteen väestöstä on myös kasvanut koko 2010-luvun Kiteen kokonaisväestömäärän laskiessa.

Nettomaahanmuutto Kiteelle 2010-2021

Maahanmuuttajien määrä Kiteellä 201 -2021 eri taustat huomioiden

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kitee						
Väestö 31.12.	10 719	10 486	10 358	10 136	9 933	9 877
Ulkomaan kansalaisia	333	294	308	303	295	358
Ulkomailla syntyneitä	521	491	504	517	515	582
Vieraskielisiä	505	475	488	504	502	570
Ulkomaalaistaustaisia	520	494	507	522	523	592
Ulkomaan kansalaisten osuus, %	3,1	2,8	3,0	3,0	3,0	3,6
Ulkomailla syntyneiden osuus, %	4,9	4,7	4,9	5,1	5,2	5,9
Vieraskielisten osuus, %	4,7	4,5	4,7	5,0	5,1	5,8
Ulkomaalaistaustaisten osuus, %	4,9	4,7	4,9	5,1	5,3	6,0

Ulkomaalaistaustaisten osuus koko maan väestöstä on 8,5 %

3. Keskeinen lainsäädäntö ja käsitteet

Keskeiset lait

- Laki kotoutumisen edistämisestä
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Vastaanottolaki

- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>
- Perustuslaki
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Ulkomaalaislaki
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916>
- Yhdenvertaisuuslaki
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Kotikuntalaki
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940201>
- Työttömyysturvalaki
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>
- Laki toimeentulosta
  - <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Keskeiset käsitteet

Alkukartoitus

Kotoutumispalvelu, jonka avulla kunta tai TE-toimisto selvittää yhdessä maahanmuuttajan kanssa hänen osaamisensa, kotoutumisen tavoitteensa ja valmiutensa. Alkukartoituksessa viranomainen selvittää, mitä palveluja henkilö tarvitsee kotoutumisensa tueksi. Alkukartoitus perustuu kotoutumislakiin (9-10 §).

Alkuvaiheen palvelut

Alkuvaiheen palveluihin kuuluvat perustieto, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma.

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen ja omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, tuetaan myös mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Vastavuoroisesti vastaanottava yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu.

Kotoutumisen edistäminen

Kotoutumisen tukeminen tarjoamalla erilaisia palveluja ja edistämällä yhteiskunnan vastaanottavuutta. Kotoutumista edistetään usein eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen monialaisena yhteistyönä, ja tähän tarkoitukseen tarjotaan erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumispalvelu, joka sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta ja muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Tarvittaessa kotoutumiskoulutus voi sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutus on tarkoitettu oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttaneille. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena.

Kotoutumissuunnitelma

Yksilöllinen kotoutumisen edistämiseksi laadittava suunnitelma, jossa kerrotaan kotoutumisen tavoitteista, palveluista ja palveluihin osallistumisesta. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on edistää henkilön mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Kotoutumissuunnitelman laatiminen edellyttää oleskelulupaa, oleskeluoikeuden rekisteröintiä, oleskelukorttia tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröintiä. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös alaikäiselle tai perheelle. Kotoutumissuunnitelma perustuu kotoutumislakiin (20-21§).

Monialainen yhteistyö

Eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen tekemä yhteistyö.

4. Maahanmuuton ja kotoutumisen kytkeytyminen Kiteen kaupunkistrategiaan

Kiteen kaupungin strategiassa ensimmäisenä strategisena kehittämiskohteena ovat ihmiset ja yhteisö ja sen kehittämistoimenpiteeksi on kirjattu seuraavaa:

Vaikutamme väestörakenteeseen: tuemme koulutus- ja työperäistä maahanmuuttoa, markkinoimme kaupunkia muuttajille, edistämme koulutus- ja työmahdollisuuksien rakentamista ja kaavoitamme houkuttelevasti.

Kiteen kaupunkistrategia:

<http://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/kitee/kokous/2022395-4-15385.PDF>

Kiteen kaupunki ja Pohjois-Karjalan ELY-keskus ovat allekirjoittaneet 11.1.2016 sopimuksen kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Tämän sopimuksen

K I T E E

perusteella Kiteen on huolehdittava siitä, että sen tarjoamat palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja että ne järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa. Sopimuksen perusteella ELY-keskus korvaa Kiteen kaupungille Kotoutumislain 2§ 2. ja 3. momentissa tarkoitetuista henkilöistä aiheutuvia kustannuksia.

Kiteen kaupunki on mukana Joensuun kaupungin johtamassa Joensuun kotouttamistyön keskus -hankkeessa. Hankkeen pohjalta Kiteen kaupungin kotouttamista toteuttavat tahot saavat tukea International House Joensuulta.

5. Kotoutumisen toimenpiteet

Kiteen kaupungin kotouttamiskoordinaattori

Kiteen kaupungilla on oma kotouttamiskoordinaattori. Koordinaattorin tehtäviin kuuluvat:

- Kontaktoida Kiteelle saapuvia maahanmuuttajia
- Auttaa ja organisoida maahanmuuttajien asumista, opiskelua, työelämään hakeutumista, harrastuksiin hakeutumista, edistää suomen kielen opiskelun aloittamista ja neuvoa sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumisessa.
- Kiteelle saapuvien alaikäisten opiskelijoiden tukihenkilönä toimiminen
- Tarvittaessa tekee maahanmuuttajalle alkukartoituksen ja auttaa kotoutumissuunnitelman tekemisessä
- Auttaa viranomaisia kotoutumiseen liittyvissä asioissa ja organisoii tarvittaessa tulkkipalveluita
- Toimii erilaisissa maahanmuuttoon liittyvissä työryhmissä
- Edistää kotoutumista

Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto

K I T E E

tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. (Laki kotoutumisen edistämisestä)

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityisiä toimenpiteitä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei ole tilapäisesti voitu toteuttaa vamman, sairauden, sairausvakuutuslain [\(1224/2004\) 9 luvussa](#) säädettyjen raskaus- tai vanhempainrahapäivien käyttämisen vuoksi tai muusta näihin verrattavasta syystä, kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa enimmäisaikaa voidaan pidentää vastaavasti.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kiteen kaupungin kotoutumiskoordinaattori on mukana ohjaamassa maahanmuuttajaa kotoutumissuunnitelman tekoon ja auttaa sen laatimisessa.

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin.

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Huoltaja tai edustaja käyttää alaikäisen puhevaltaa siten kuin hallintolaissa tarkemmin säädetään.

Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista.

Kunnan on tarkistettava kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. Työ- ja elinkeinotoimiston on tarkistettava kotoutumissuunnitelma julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan tarkistaa myös osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

6. Palvelut maahanmuuttajille

Sosiaalipalvelut

Sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalipalvelut maahanmuuttajille

Sosiaalihuoltolain 1 §:n mukaan sosiaalihuollon toimintojen tarkoituksena on mm. edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta sekä edistää osallisuutta ja turvata yhdenvertaisesti tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut. Laki velvoittaa kiinnittämään palveluita järjestettäessä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin ja lapsiin. Sosiaalityön tehtävänä on auttaa maahanmuuttajia kotoutumisessa ohjaamalla maahanmuuttajia yhteiskunnan palveluverkostossa. Kunnassa asuvilla maahanmuuttajilla, **joilla on oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan**, on oikeus saada sosiaalipalveluja samoin kuin muilla kunnan asukkailla.

Sosiaalipalveluja ovat mm. sosiaalityö, toimeentulotuki, perheoikeudelliset palvelut, varhaisen tuen palvelut, lastensuojelu, kasvatus- ja perheneuvonta, vammaispalvelut, vanhuspalvelut, päihdetyön palvelut, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut sekä kotipalvelu. **Sosiaalipalvelujen tulee olla tarpeenmukaisesti yhteensovitettuja keskenään ja eri hallinnonalojen palveluiden kanssa.** Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä maahanmuuttajalle nimetään omatyöntekijä tai vastuusosiaalityöntekijä, joka toimii yhdyshenkilönä ja koordinoi palvelujen järjestämistä.

K I T E E

Sosiaalihuollon palvelut järjestetään samansisältöisinä ja - laajuisina kuin kunnan muillekin asukkaille, ottaen huomioon mitä laissa säädetään kunnan tehtävistä ja maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen sekä mitä valtion kanssa on sovittu pakolaisten vastaanoton palvelujen järjestämisestä. Maahanmuuttajilla ja erityisesti pakolaisilla on yleensä pitkäaikainen tarve sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työelämän ulkopuolella olevien nuorten, vammaisten ja ikääntyneiden tilanteeseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Siun sote (vuodesta 2023 alkaen Pohjois-Karjalan hyvinvointialue) vastaavat Kiteen sosiaali- ja terveystalveluista. Maahanmuuttajien oikeuksia ja asemaa saada sosiaali- ja terveystalveluita on turvattu lailla. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) velvoittavat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuntaa huomioimaan potilaan äidinkielen, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurin

Siun sotella ei ole erillistä yksikköä vastaamassa maahanmuuttajatyöstä, vaan sosiaalihuollon palvelut maahanmuuttajille järjestetään olemassa olevin voimavaroin. Maahanmuuttotyö on sisällytetty osaksi työikäisten sosiaalipalvelujen työtehtäviä. Pakolaisten vastaanottaminen, maahanmuuttajille laadittavien alkukartoitusten ja kotouttamissuunnitelmien laatiminen sekä seuraaminen tapahtuvat sosiaalityössä normaalin asiakastyön puitteissa.

Siun sotella on erillinen toimintaohje paperittoman asiakkaan ohjaamiseksi välittömän kiireellisen avun piiriin hätämajoitukseen, sosiaalitoimen mahdolliseen muuhun hätämajoitukseen (mikäli asiakkaalla on alaikäisiä lapsia) tai asiakkaan ohjaamiseksi Kelan lääke- ja ravitsemusmenojen tuen piiriin.

Maahanmuuttajien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä sosiaali-/toimeentuloturva perustuvat maassaolo -statukseen

Oikeus palveluihin tilapäisen suojelun perusteella, mikäli henkilö on jo saanut myönteisen päätöksen oleskeluluvasta:

- Oikeus terveydenhuollon palveluihin saman laajuisesti kuin henkilöillä, joilla on kotikunta Suomessa.
- Oikeus välttämättömiin sosiaalihuollon palveluihin (neuvonta, ohjaus, sosiaalisten ongelmien selvittäminen) mukaan lukien taloudellinen tuki eli vastaanottoraha.
- Palvelujen järjestämisvastuu on sillä vastaanottokeskuksella, johon henkilö on rekisteröitynyt.
  - Jos tilapäisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneella lapsella todetaan lastensuojelun tarve, lastensuojelun järjestämisestä vastaa oleskelukunta (kuntayhtymä/hyvinvointialue).

Oikeus sosiaaliturvaan ja toimeentulotukeen:

- Kela ei ole vielä tehnyt päätöstä oikeudesta sosiaaliturvaan tilapäisen suojelun perusteella.
- Henkilöllä on kuitenkin oikeus vähintään välttämättömään osuuteen Kelan perustoimeentulotuesta, jos hän on tuen tarpeessa (elintarvikkeet ja välttämättömät reseptilääkkeet, joihin Kela myöntää maksusitoumukset)
- Henkilön on kuitenkin ensin selvitettävä, voiko hän turvata elantonsa muulla tavoin, esimerkiksi säästöillään ja rahansiirto mahdollisuuksia käyttämällä.
- Jos toimeentulotuen tarve on kiireellinen, täytyy henkilön olla yhteydessä Kelan palvelupisteeseen tai puhelinpalveluun puh. 020 692 207.

Kun henkilö ei ole (vielä) tilapäisen suojelun piirissä tai hän on matkailijana 90 vrk maassa oleskelun perusteella:

- Oikeus kiireellisiin terveydenhuollon palveluihin. Kiireellisen hoidon tarpeen arvioi hoitava lääkäri tai hammaslääkäri julkisissa terveydenhuollon palveluissa.
  - Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa eikä hoidon aloittamista voida pitkittää ilman, että sairaus pahenee tai vamma vaikeutuu.
  - Henkilö on itse vastuussa kaikista terveydenhoidosta aiheutuneista kustannuksista, joten asiakkaalta laskutetaan tuotehinnaston mukainen täyskustannusmaksu.
  - Oikeus välttämättömiin ja kiireellisiin sosiaalihuollon palveluihin (neuvonta, ohjaus, sosiaalisten ongelmien selvittäminen). Tuen tarpeen arvioi sosiaalihuollosta vastaava viranomainen.
- Toimeentuloturva kuten kohdassa 1: oikeus vähintään välttämättömään osuuteen Kelan perustoimeentulotuesta.

Työntekijänä Suomessa

- Terveydenhuollon palveluiden osalta rinnastetaan pääsääntöisesti kotikuntalaiseen.
  - Edellyttää, että hoito-oikeus on selvitetty Kelassa, ja henkilö on saanut ”Todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa” -asiakirjan.
  - Oikeus koskee vain työntekijää, mutta ei hänen mukanaan tulleita perheenjäseniä, ei myöskään lapsia.
  - Oikeus välttämättömiin ja kiireellisiin sosiaalihuollon palveluihin (neuvonta, ohjaus, sosiaalisten ongelmien selvittäminen), kuten kohdassa 2.

K I T E E

Sosiaali-/toimeentuloturva: Suomessa työskentelyn perusteella voi saada oikeuden sosiaaliturvaan, jos työstä saatava palkka on vähintään 741,75 euroa kuukaudessa (v. 2022).

Turvapaikanhakijana Suomessa

- Henkilöllä on oikeus välttämättömiin terveydenhuollon palveluihin.
- Aikuisilla turvapaikanhakijoilla on oikeus saada kiireellisen hoidon lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimia muita terveysterveyspalveluja.
- Alaikäisillä turvapaikanhakijoilla on saman laajuiset oikeudet terveydenhuoltoon kuin alaikäisillä, joilla on Suomessa kotikunta.
- Henkilöllä on oikeus välttämättömiin sosiaalihuollon palveluihin (ml. taloudellinen tuki eli vastaanottoraha), ja ne ovat vastaanottokeskusten järjestämisvastuulla.
- Jos turvapaikkaa hakevalla lapsella todetaan lastensuojelun tarve, lastensuojelun palveluntarpeen arvioimisesta ja palvelujen järjestämisestä vastaa oleskelukunta (kuntayhtymä/hyvinvointialue).
- Sosiaali-/toimeentuloturva: Kela ei maksa etuuksia turvapaikanhakijoille, vaan taloudellisesta tuesta vastaavat vastaanottokeskukset.

Opiskelijana Suomessa

Jos tulet Suomeen opiskelemaan yli 90 päivän ajaksi

- Tarvitset oleskeluluvan opiskelun perusteella. Oleskelulupa myönnetään yleensä koko opintojen ajaksi. Oleskelulupa voidaan myöntää kuitenkin korkeintaan niin pitkäksi aikaa kuin passisi on voimassa. Voit opiskella Suomessa alle 90 päivää ilman oleskelulupaa. Alle 90 päivän oleskelua varten saatat tarvita viisumin.

Jos sinulla on opiskelijan oleskelulupa johonkin toiseen EU:n jäsenvaltioon

- Ja kuulut opiskelijoita koskevan piiriin, voit tulla Suomeen suorittamaan opintojasi korkeintaan 360 päivän ajaksi.

Lisätietoja opiskelusta Suomessa Migrin sivuilta:

<https://migri.fi/opiskelu-suomessa>

Sosiaalipalvelupuhelin ma -pe Klo 9 -15 puhelin 0133305321 Yhteydenotot kaikkiin sosiaalipalveluihin tähän numeroon.

Kiteen kaupungin työllisyyspalvelut

Kiteen kaupungin työllisyyspalveluiden tehtävänä on koordinoida ja tukea vaikeasti työllistyvien työttömien, myös maahanmuuttajien, työllistymistä tai kuntoutumista kohti työelämää tarjoamalla asiakaslähtöisiä työllisyyspalveluita ja henkilökohtaista tukea ja ohjausta.

Työllisyyspalveluiden toimintaan kuuluvat mm. pitkäaikaistyöttömien henkilöiden palkkatukityöllistäminen, nuorten kesätyöllistäminen, yhdistysten työllistämisen tukeminen ja työllistämisen kuntalisä. Lisäksi toimintaan kuuluvat työllisyys Hankkeiden tarjoamat palvelut. Osana työllistämisen tukea työllisyys Hankkeet voivat tarjota kohderyhmään kuuluville henkilöille asiakkaan tarpeen mukaisia ostopalveluja, lyhytkoulutuksia ja työhönvalmennusryhmään osallistumista.

Työllisyyttä hoidetaan asiakaslähtöisellä ja ratkaisukeskeisellä toimintamallilla, jossa keskitytään yksilön vahvuuksien vahvistamiseen ja niiden esteiden poistamiseen, jotka ovat työllistymisen esteenä. Toiminta lähtee yksilön tarpeesta ja se on moniammatillista verkostotyötä.

Työllisyyspalvelut etsivät ja välittävät sopivia palkkatukityöpaikkoja kunnan, kuntayhtymän, työllistävien yhdistysten ja yritysten sisältä. Työllisyyspalvelut tekevät myös yhteistyötä alueen ja seudun oppilaitosten kanssa tavoitteena asiakaslähtöiset, vaihtoehtoiset koulutuspolut myös maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Työllisyys Hankkeissa toteutettavan työhönvalmennuksen tavoitteena on asiakkaan siirtyminen kohti työelämää, avoimille työmarkkinoille tai tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, joka on tarkoitettu niille henkilöille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu on kunnilla. Kiteen kaupunki ostaa kuntouttavan työtoiminnan palveluja mm. Honkalampi-säätiön Kaski-työpajalta. Järjestämisvastuu siirtyy Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Kiteen kaupungin työllistämiseen liittyviä palveluja ovat myös nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Kiteen kaupunki järjestää nuorten työpajatoimintaa yhteistyössä Honkalampi-säätiön kanssa alle 29-vuotiaille työttömille nuorille. Etsivä nuorisotyöntekijä tukee alle 30-vuotiaita työllistymisessä, koulutukseen hakeutumisessa ja edistää osallisuutta tarjoamalla tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Varhaiskasvatus

Kiteellä varhaiskasvatuksessa tarjotaan neuvonta- ja tulkkausapua mahdollisuuksien mukaan varhaiskasvatukseen liittyvissä asioissa ja ohjataan huoltajia ottamaan yhteyttä suoraan palvelua tarjoavaan yksikköön / työntekijään. Kieli- ja kulttuuriopettaja sekä kieliavustajat työskentelevät varhaiskasvatuksen eri yksiköissä. Kielityöntekijät pitävät lapsille kielikerhoja ryhmissä säännöllisesti sekä kartoittavat materiaalia lasten kielen kehityksen tukemiseksi, sekä heidän kotoutumisen ja osallisuuden edistämiseksi. Lisäksi

varhaiskasvatuksen erityisopettajat kiertävät yksiköissä pitäen Suomi toisena kielenä (S2) opetustuokioita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kaupungintalon asiointipisteestä saa tarvittaessa paperisia varhaiskasvatushakemuksia, mikäli sähköinen hakeminen ei ole mahdollista. Varhaiskasvatuspaikka myönnetään kotikuntaoikeuden saaneille samoilla perusteilla kuin muillekin kuntalaisille. Tilapäistä suojelua saaville varhaiskasvatuspaikka myönnetään ilman kotikuntaoikeutta.

Varhaiskasvatuksen hallinto

- Varhaiskasvatuksen päällikkö
  - Heli Okkonen
    - heli.okkonen@kitee.fi
    - 040 105 0241
- Varhaiskasvatuksen palvelusuunnittelija
  - Anne Hakala
    - anne.hakala@kitee.fi
    - 040 105 0251

Kiteen varhaiskasvatuksen päiväkodit:

- Päiväkoti Kieppi - Opintie 6 82500 Kitee
  - Päiväkodinjohtaja Tiina Koskinen 040 105 0231
- Kellonsoittajantien päiväkotit - Kellonsoittajantie 8A - 8E 82500 Kitee
  - Päiväkodinjohtaja Taru Lukkarinen 040 105 2108
- Kesälahden päiväkotit - Pyhäjärventie 6 59800 Kesälahti
  - Päiväkodinjohtaja Petra Nuopponen 050 463 0702
- Puhoksen päiväkotit - Kartanontie 5
  - Päiväkodinjohtaja Taru Heikura-Toropainen 040 105 1182

<https://www.kitee.fi/varhaiskasvatus>

Perusopetus

Perusopetus järjestää vieraskielisille ja monikielisille lapsille ja nuorille valmistavaa opetusta Arppen koululla ja lukuvuonna 2022-2023 Kesälahden koululla. Oman äidinkielen opetusta jatketaan oppilaan siirtyessä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen.

Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma:

<http://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/kitee/kokous/2021299-8-9538.PDF>

Perusopetuksen yksiköt

- Arppen koulu luokat 1-9, Koulutie 3D, 82500 Kitee
  - Rehtori Sari Martikainen sari.martikainen@edu.kitee.fi
- Hutsin koulu luokat 1-6, Hutsintie 4, 82500 Kitee
  - Rehtori Joonas Saari joonas.saari@edu.kitee.fi
- Puhoksen koulu luokat 1-6, Kartanontie 5, 82430 Kitee
  - Rehtori Seija Rosti seija.rosti@edu.kitee.fi
- Kesälahden koulu luokat 1-9, Pyhäjärventie 3, 59800 Kesälahti

- Rehtori Virpi Kinnunen virpi.a.kinnunen@edu.kitee.fi

<https://www.kitee.fi/perusopetus>

Kiteen lukio

Kiteen lukio on n. 150 opiskelijan oppilaitos, joka tekee tiivistä yhteistyötä monien eri oppilaitosten kanssa. Kiteen lukio on ottanut kansainvälisiä opiskelijoita opiskelemaan jousean vuoden ajan. Lukiossa on luotu toimintamalleja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden kotouttamiseen ja integroimiseen suomalaiseen lukiokoulutukseen. Valtaosa ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista hakeutuu lukioon kansallisen Opintopolku-järjestelmän kautta, lisäksi lukio tekee yhteistyötä Finest Future organisaation kanssa.

Tutustu linkistä Kiteen lukioon hakeutumiseen.

<https://www.kiteenlukio.fi/hakijalle>

Tutustu linkistä lukion opintotarjontaan ja muuhun vuosittaiseen toimintaan.

<https://www.kiteenlukio.fi/opiskelijalle-ja-huoltajalle>

Kiteen lukio

Koulutie 3, 82500 Kitee

Rehtori:

Sirpa Kostamo, 040 105 1139

sirpa.kostamo@edu.kitee.fi

<https://www.kiteenlukio.fi/>

Riveria

Opiskelu Riveriassa

Riveriassa voi opiskella ammatillisia perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja tai yksittäisiä tutkinnonosia. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa huomioidaan opiskelijan aiempi osaaminen sekä tarvittavat ura-, ohjaus- ja tukipalvelut. Maahanmuuttajaopiskelijalle voidaan tarvittaessa sisällyttää opintoihin opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, jotka voivat olla esim. suomen kieltä vahvistavia opintokokonaisuuksia. Riveriassa opinnot järjestetään joustavasti oppilaitoksessa, verkko-opintoina ja työpaikoilla. Työpaikan kanssa tehdään koulutus- tai oppisopimus.

Riveriassa järjestetään myös tutkintoon valmentavaa koulutusta (TuVa). Valmentavassa koulutuksessa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseen sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen perustutkinto. Opiskelija voi missä tahansa kohdassa valmentavaa koulutusta siirtyä suorittamaan ammatillista tutkintokoulutusta, jos hänellä on riittävät

K I T E E

valmiudet. Maahanmuuttajataustainen henkilö voi hakea tähän koulutukseen, jos hänellä on tarve esim.

kehittää jo hankkimaansa suomen kielen taitoa. Koulutus tukee ja ohjaa hänen hakeutumistaan ammatilliseen koulutukseen.

Valinta ammatilliseen koulutukseen:

Maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija voi hakea toisen asteen koulutukseen yhteishaussa samoin perustein kuin suomalainen opiskelija, jos hänellä on suomalainen peruskoulun päättötodistus. Maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija sekä turvapaikanhakija hakee Riveriaan jatkuvan haun kautta suoraan.

Jotta maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija voi opiskella Riveriassa, hänellä on oltava haetulle alalle riittävä suomen kielen taito. Hakuvaiheessa havaitut mahdolliset kielitaidon vahvistamistarpeet huomioidaan ohjaamalla opiskelija opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin.

Tuettu polku maahanmuuttajille 30-opinnot:

Opinnot on suunnattu maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille, joilla on haasteita perustutkinnon suorittamisessa suomen kielellä. Opiskelijoille tarjotaan ohjausta ja tukea opintojen aloitusvaiheeseen sekä kielitukea ja S2 OPVA -opetusta. Tuettu polku maahanmuuttajille on osa Riverian opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja (OPVA).

Tuetussa polussa opiskelijalle tarjotaan:

- suomen kielen opetusta (S2 OPVA)
- ohjausta opiskelutekniikkaan, yhteisiin tutkinnon osiin ja digitaitoihin
- tukea opintojen aloitukseen Suomessa
- tukea ammatillisten opintojen aloitukseen
- tukea työelämävalmiuksiin ja työelämässä tapahtuvaan oppimiseen

Miten Tuettu polku -opinnot suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijalle?

Tuettu polku -opintojen kesto suunnitellaan opiskelijakohtaisesti. Kesto on enimmillään puoli vuotta, mutta se voidaan toteuttaa myös jaksoissa, opintojen eri vaiheissa.

OPVA-opinnoista ei erikseen kerry osaamispisteitä, vaan opintojen tarkoitus on tukea perustutkinnon muiden sisältöjen suorittamista.

Kiteen Evankelinen Kansanopisto (KEKO)

Kiteen Evankelinen Kansanopisto (KEKO) järjestää maahanmuuttajille

- suomen kielen ja kulttuurin koulutusta ns. pitkillä, lukuvuoden kestävillä linjoilla sekä lyhytkursseilla. Pätevät S2-opettajat opettavat suomen kieltä kolmessa eri tasoryhmässä.

K I T E E

- aikuisten perusopetusta maahanmuuttajille, joilla peruskoulua ei ole suoritettu. Opistolla on oikeus antaa peruskoulun päättötodistus.
- tutkintokoulutukseen valmistavaa (TUVA) koulutusta, jossa voi painottaa suomen kielen opiskelua,
- ammatillista koulutusta
- monenlaista vapaan sivistystyön koulutusta ympäri vuoden.

Tutustu: www.kiteenkansanopisto.fi

Opistontie 7, 82500 Kitee, puh, 0400 956 090

Kiteen kaupungin asuntotoimisto

Kiteen kaupungin asuntoimen kautta haetaan kaupungin vuokraloyhtiöiden ja muiden tahojen omistamia aravalainoitettuja vuokra-asuntoja. Asuntotoimi hoitaa myös kaupungin suoraan omistamien asuntojen vuokrauksen.

Yhteystiedot:

Kiteen kaupungin asuntotoimisto

Kiteen kaupungintalo Kiteentie 25 82500 Kitee

Asuntotoimisto avoinna:

maanantai klo 9 - 15

keskiviikko klo 9 - 15

perjantai klo 9 - 12

Kyllikki Mononen-Hirvonen Asuntosihtööri 040 105 1218 kyllikki.mononen-hirvonen@kitee.fi Kiteentie 25 82500 Kitee	Marjut Kettunen asumisneuvoja 040 105 1212 marjut.kettunen@kitee.fi Kiteentie 25 82500 Kitee
--	---

Vapaa-aikapalvelut

Kitee Keski-Karjalan kaupunkina tarjoaa asukkailleen monipuoliset urheilu- ja liikuntapaikat. Kiteellä on pitkät perinteet suomalaisena liikunta- ja urheilukaupunkina. Kiteen liikuntatoimi vastaa Kiteen kaupungin hallinnassa olevien liikuntapaikkojen kunnossapidosta ja luo muita edellytyksiä eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi liikunnan avulla, kuten ohjattuja liikuntaryhmiä. Liikunnan painopiste on lapsissa ja nuorissa, työikäisten terveysliikunta ja erityisryhmät huomioiden.

Liikuntatoimi tekee myös erittäin paljon yhteistyötä paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen kanssa.

K I T E E

Kulttuuritoimi edistää kiteeläisten hyvinvointia ja viihtyisyyttä tukemalla taiteenharrastajien toimintaa ja tuottamalla konsertteja, teatteriesityksiä sekä taidenäyttelyitä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Kiteeläinen suhde kulttuuriin on hyvin mutkaton: jos sitä mitä halutaan ei vielä ole, pistetään toimeksi. Tuloksena voi syntyä vaikka mitä, kuten *Nightwish*, joka lensi Monttu-studiosta maailmalle syntysijojaan unohtamatta.

Kulttuurisuhteen juuret ovat syvällä, mitä todistavat myös Lönnrotin alueelta *Kalevalaa* varten keräämät säkeet. Täällä on laulettu jo ennen kuin opittiin kirjoittamaan! Musiikki soi kylillä ja kiteeläinen musiikkikasvatus tuottaa näkyvää ja kuuluvaa satoa.

Kulttuuri on Kiteen kylien yhteisöllistä pääomaa. Kun kesäteatteri pistää harjoitukset pystyyn, mukaan löytävät harrastajat monelta kylältä. *Sovintolan* näyttelyt, *Galleria Tienkorvan* puutarha ja näyttely sekä *Leo Karppasen teokset* ovat esimerkkejä kuvataiteiden ja kädentaitojen liikkeelle panevasta voimasta.

Kulttuuri ei käytössä kulu, eikä sitä ole koskaan liikaa: tervetuloa nauttimaan oma annoksesi Kiteen malliin!

Nuorisotyö tukee nuorten kasvua, itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä. Nuorisotyössä nuorilla on mahdollisuus osallistua, järjestää, tutustua, vaikuttaa ja löytää omia vahvuuksia.

Nuorisotyö on nuorisolähtöistä, toiminnat suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorten kanssa. Toiminta on nuorten näköistä ja siksi siitä on helppo innostua.

Nuorisotyön kohderyhmänä ovat kaikki alle 29-vuotiaat kuntalaiset.

Kiteen nuorisotoimi toimii yhdessä koulujen, paikallisten yhdistysten ja järjestöjen sekä Keski-Karjalan muiden kuntien vapaa-aikatoimien kanssa.

Yhteystietoja:

Nuoriso-ohjaaja:

Jaana Ahtiainen, jaana.ahtiainen@kitee.fi 040 105 1055

Kulttuuriohjaaja:

Markus Pulkkinen, markus.pulkkinen@kitee.fi 040 105 1162

Kirjastotoimenjohtaja

Kirsi Neuvonen, kirsi.neuvonen@kitee.fi 040 105 1152

Aljansa ry

Keski-Karjalan Maahanmuuttajayhdistys ALJANS ry on Kiteellä, Rääkkylässä ja Tohmajärvellä toimiva yhdistys, joka avustaa maahanmuuttajia sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, sekä tukee maahanmuuttajia oman kulttuurin säilyttämisessä. Yhdistyksen toimintaan kuuluu mm. neuvonta, kerhojen järjestäminen ja vapaaehtoistoiminta.

Yhteystiedot:

Kiteentie 27A

82500 Kitee

aljans.kitee@gmail.com

+358 46 535 2120

Neuvontapiste:

+358 44 942 2856 Valentina Kolomaynen

+358 45 150 6868 Olga Vinogradova

7. Tulkkipalvelut

Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi tässä laissa tarkoitettussa asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa.

Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

Viranomaisen velvollisuus huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn. (Laki kotoutumisen edistämisestä)

Tulkkauspalvelut on kilpailutettu koko maakunnan alueella, myös Siun sote mukana samassa kilpailutuksessa. Kunnan edustaja tilaa tulkin puhelimitse, sähköpostitse tai sähköisen tilausjärjestelmän kautta.

Käytettävissä olevat tulkkautyyppit:

- Läsnaolotulkkkaus (Pohjois-Savon Tulkkikeskus, Tultra Oy, Hyvinkään Tulkkipalvelu)
- Puhelintulkkkaus (Tultra Oy, Oulan Tulkkauspalvelut Oy, Kouvolan Tulkkikeskus Oy)
- Ilmoitustulkkkaus (Tultra Oy, Oulan Tulkkauspalvelut Oy, Kouvolan Tulkkikeskus Oy)
- Videotulkkkaus (Pohjois-Savon Tulkkikeskus, Tultra Oy, Joensuun Tulkkikeskus)

Kunnan edustaja voi tilata tulkin puhelimitse, sähköpostitse tai sähköisen ajanvarausjärjestelmän kautta

8. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kiteen kaupungin kotouttamisohjelmaa päivitetään vuosittain talousarvion suunnittelun yhteydessä.

